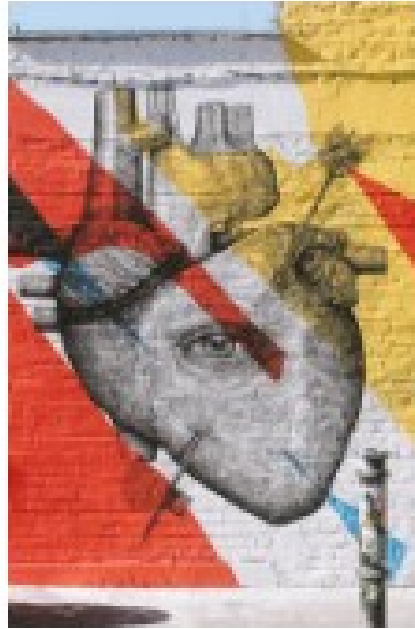
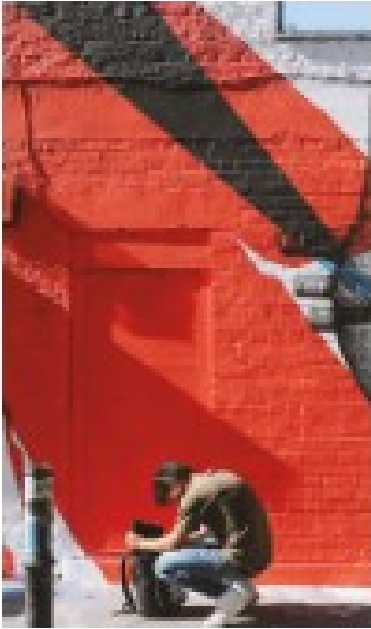

05.01 2019

LACANCI PSİKANALİZ
ÇALIŞMALARI

LACANCI PSİKANALİZ & QUEER

Haliç Üniversitesi Psikoloji Klubü & Lacancı Psikanaliz Çalışmaları
Dr. Pınar Arslantürk, Uzm. Psk. Baturalp Aslan

ÇEVİRMENLE
BULUŞMA

Mira
Psikoloji & Psikoterapi

LACAN'I ANLAMAK

Psikanalistler, Eşcinseller ve
Evlilik Üzerine
Psikanalistler Hakların
Eşitliğinin ve Herkes İçin
Evliliğin Yanında
Psikanaliz, Queer? Ne alaka?
Kader, Beden Yazısı, Cinsellik
Queer Eleştirinin Etik Yönü

Lacancı Psikanaliz & Queer

Psikanalistler, Eşcinseller ve Evlilik Üzerine

Açılış Konuşması - Pınar Arslantürk

Psikanalistler Hakların Eşitliğinin ve Herkes İçin Evliliğin Yanında

Olivier Douville

Herkes için evlilik yasa tasansı üzerine bildiri

Jacques Alain Miller & Diğerleri

Psikanaliz, Queer? Ne alaka?

Baturalp Aslan

Kader, alın/beden yazısı, cinsellik

Pınar Arslantürk

Queer Eleştirinin Etik Yönü

Baturalp Aslan

Bugün bir seneyi aşkın bir süredir okuyor olduğumuz Herve Castanet'nin yazdığı *Lacan'ı Anlamak* kitabının Çevirmenle Buluşma etkinliğinin ikincisini düzenlemekteyiz. İlk buluşmamızda kitabın henüz ayna evresi, büyük Öteki ve özne olmak üzere ilk üç ünitesini okumuş olduğumuzdan, Baturalp Aslan'la beraber kendi klinik deneyimlerimize ve onun bu kitabı okumasını/çevirmesini pusulamız olarak belirleyerek "*psikanaliz ve lacancı psikanaliz nedir*" sorularını ele almıştık. O günün üzerinden tam bir sene geçti ve okumalarımızda ilerledik. Phallus, fantazi ve küçük a nesneleri ünitelerini de okumayı tamamladık. Bu kapsamda düşünürken birçok kere queer ile ilgili sorularla karşılaşınca bu ikinci buluşmamızın da konusunu sevgili Baturalp Aslan'ın da doktora tez konusu olan **lacancı psikanaliz ve queer** olarak belirledik. Bu girişi olabildiğince kısa tutup sözü ona bırakacağım.

Queer sözcüğü ilk kez 16. Yüzyılda kullanılmıştır ve temel anlamı ile çevirdiğimizde garip, tuhaf anlamına gelmektedir ve hatta kelimenin kökenini ararken bulduğum tanımlardan biri ilk kullanımının *temellerinden/kaynağından şüphe edilen* anlamına da geldiğini vurguluyor-

du. Tuhaf yani normalin dışında anlamına gelen bu sözcük, cinsel nesne tercihini tırnak içerisinde "normalin dışında" yani kendi biyolojik cinsiyetinin karşı cinsiyetinden yana seçmeyenler için, daha açık söylemek gerekirse eş cinseller için kullanılan bir aşağılama sözcüğüdür. Bu aşağılama sözcüğünden zaman içerisinde grubun sözcüğü üstlenmesiyle cinsiyet kuramları içerisinde gelişen bir kurama dönüştü. Bugün kullanılan cinselliğe dair anlamıysa Michel Foucault'nun ilk kez 1976 senesinde yayımlanan Cinselliğin Tarihi kitabı ve bu konu üzerinde olan çalışmalarında temellerini bulsa dahi onun da çağdaşlarının 1990'lı senelerin sonunda ve 2000'lerin başında geliştirdikleri bir kuramsallaştırmadır. Bu kuramsal temelleri Baturalp açacak olmakla beraber ben bunu belirtmekteki amacım: birçok ele alabileceğimiz çağdaş kavram gibi bu kuramın, kavramsallaştırmanın psikanalizin kendi sahasından doğmadığı, psikanalitik bir kavram olmadığı ve hatta Lacan ve Freud'un ölümlerinden daha sonra doğmuş, gelişmiş bir kavram olduğunu belirtmek istememdir. Fakat ikisi de yaşıyor olsalar aynen dönemlerinde olan birçok olay ve inceledikleri bir çok bilim adamı, ve söylem gibi bu söylemi ve toplumda yaşanan dönüşümleri dayanak alacakları ve üzerine düşünecekleri kesindi.

Çocuğun bir cinselliği olduğunu ve hatta onun "her yöne eğilimli bir sapkın" olduğunu ilan edip "cinsel norm yoktur" diyen Freud'dan, "cinsel ilişki yoktur" diyen Lacan'a kadar psikosexüaliteyi ve cinsiyetlenmeyi ele alan psikanaliz için esasen bu queer teorileri yeni değildirler. Fakat bir psikanaliz ve tek bir lacancılık ya da freudculuk yok!

Bugün bu açılış konuşmasında benim amacım psikanaliz ve ele aldığımız

meselenin kesişimini aktarmak, neden ve nereden bu konu hakkında konuşma hakkı bulduğumuzu dile getirmek ve sözü bu konuyu derinleştirmek için Baturalp'e bırakmaktır. Bu amacıma uygun olarak Fransa'da 2012 yılı sonbahar döneminde psikanalistlerin aktif rol oynadıkları eşcinsel evliliği yasa tasarısı etrafında gerek toplum içerisinde gerek psikanalistler arasında gerçekleşen tartışmaları ele alacağım. Öncelikle küçük bir bilgi vermek isterim eşcinsel evliliğinin tartışıldığı yasa tasarısının adı **"herkes için evlilik"**ti ve bu yasa tasarısının kabul edilmesi durumunda eşcinsellerin çocuk sahibi olmaya ve evlat edinmeye hakları da olacaktı.

Bu yasa her yönden ele almaya çalışılır ve tartışılırken, psikanalistlerin bu yasa tasarısına karşı olan bir kısmı kendi argümanlarını şu şekilde açıkladılar: *"Eğer çocuk sahibi olmak için biyolojik olarak bir kadın ve bir erkek gerekiyorsa, eşcinsellik, bilinçdışı bir çocuk reddidir. Bunu bir kere bilinçdışı bir şekilde red etmiş olan kişilere bu hakların verilmesinin çocuğun bilinçdışını nasıl etkileyeceği sorgulanmalıdır. Ve aynı zamanda eğer Freud'un kuramının ön gördüğü gibi cinsel kimlik kız çocuğun anne ile özdeşimi ve erkek çocuğun baba ile özdeşimi ile gerçekleşiyorsa nasıl bir kimlik inşası bu çocukları bekleyecektir ve ödipal yapı ne olacaktır."* Özetle ve daha sert bir şekilde söylemek gerekirse bu psikanalistlere göre *"bir çocuğun kadın olan bir anne ve erkek olan bir babaya ihtiyacı vardır ve eşcinsel bir ebeveyn çift çocuğun ruhsal sağlığı için zararlı ya da en azından çok fazla ruhsal yük getirmektedir"*. Bu grubun temel iddiaları bu şekilde özetlenebilir. Buradan da yola çıkarak 2012 senesinde eşcinsel evliliklerinin ve çocuk evlat edinmelerinin çok tehlikeli olduğunu öne sürerek bu talebin

red edilmesine dair isteklerini belirtmişler ve taleperlini parlamentoya iletmişlerdir.

Bu görüşlerle ilgili sözü onlara karşı gelen psikanalistlere bırakmadan önce psikanalizin içerisinde ödipe dair kuramı muhafazakar bir yerden okuyanların yani bu görüşün savunucularının belli ki kendi analizlerinde de aşamadıkları bir kayaya ve entelektüel bir kıt görüşlülüğe çarptıklarını belirtmem gerekir. Ödip eğer sadece kadın olup erkeği arzulayan bir anne, erkek olup kadını arzulayan bir baba ve onların çocukları arasında geçen bir hikaye olsaydı eşcinsel çiftlerin çocuklarına gelene kadar annesiz, babasız büyüyen ve ruhsal sağlığı yerinde de olan bir çok kişiyi anlamak ve psikanalizde ele almak mümkün olmazdı. Ya da iddia ettikleri gibi bilinçdışı bir çocuk reddiyse eşcinsellik, bilinçdışı bir şekilde çocuğu reddeden ve eşcinsel olmayan yani fizyolojik hiçbir sebep bulunamazken gebe kalamayan kadınlara da tüp bebek yöntemi denenmemeliydi. Ya da bilinçdışı çatışmalarımız olan her alanda toplum ve yasalar devreye girmeli ve durumu çözmeliydi! Ki bu imkansız! Bu durumda kısa bir şekilde şu soruyu sorup cevaplamalıyım: psikanalizde ödip neyin adıdır ve neyin hikayesidir? Ödiple psikanalizde ele alınıyor olan nedir?

Ödip, Antik Yunan'da hepinizin bildiği gibi baba katli ve annesiyle ensestüel bir ilişki yaşayan Ödip'in soyunun tükenmesiyle biten bir dramatik mitolojik hikayedir. Hastalarının söylemlerinden yola çıkarak Freud, bilinçdışını oluşturan temel düşlemleri bu mitoloji çağrıştırdığından ötürü mitolojinin temel kahramanın ismiyle ele almıştır. Ve Freud'a göre insanı insan yapan da bu mitte de duyabildiğimiz gibi yasanın insan evladı

tarafından içselleştirilme sürecidir. Yasa ile burada ensest yasakları ve saldırganlık dürtüsünün/ kontrolü ele alınıyordur. Bu noktada psikanalizde öznenin dille yükselmesinden bahsederiz.

Özetle Ödip, Freud'un doğan insan evladının insan olma sürecinde en minimal neye ihtiyacı olduğuna dair verdiği yanıttır. Başka bir deyişle doğan biyolojik varlığın insan olması için ona bakım veren biri ve ona yasayı hatırlatan başka birine ihtiyacı vardır ve bu geleneksel ailelerde ve özellikle Freud'un yaşadığı 20. yüzyılın başlarında annelik ve babalık işlevlerine ve bir kadın ve erkeğe denk gelir. Lacan ise kuramında bu soruşturmayı yani insanı insan yapanın ne olduğuna dair soruşturmasını daha da ileri götürmüş ve anne/baba gibi kelimeler yerine : bebeğe bakım verilmesi, ona isim verilmesi (adlandırılması), ve bu yolla ayrı bir varlık olarak tanınması olarak tanımlamıştır. Lacan'ın kuramının son dönemine geldiğimizdeyse Babanın Adı bu ruhsal aygıtı düğümleyebilen isimlerden sadece biri haline gelir. Başka bir deyişle Lacan, Freud'un ele alıyor olduğu mitten ve amacından yola çıkarak konuyu cinsiyetten ve anne/baba meselesi olmaktan iyice uzaklaştırmıştır.

Tam da bu sebepten Olivier Douville'in ve Jacques Alain Miller'n öncülüğünde psikanalistler Fransa'da bu tartışmalar olurken iki ayrı karşı bildiri yayımlamışlardır. Öncelikle Olivier Douville'in metni ile başlıyorum.

Açık Mektup

Psikanalistler Hakların Eşitliğinin ve Herkes İçin Evliliğin Yanında

"Herkes için evlilik" adlı yasa tasarısı aynı cinsiyetten olanların evlenebilmeye hak kazanmalarını hedefleyen ve bunun sonucunda aynı cinsiyetten olanların da evlat edinmesine izin vermeyi hedefleyen bir yasa tasarısıdır. Yasamızdaki bu değişim Fransa'yı 9 Avrupa ülkesi, 9 Amerika eyaletiyle ve dünyanın kalanında toplamda 13 ülkeyle aynı seviyeye taşır. Bu demokratikleştiren değişime tepki olarak psikanalitik muhafazakarlığı öne sürerek karşı çıkanlar mevcuttur.

Bu bildiriyle psikanalistler olarak şunu belirtmek isteriz : psikanaliz, hakların eşitliğini beraberinde getirecek olan bir yasa tasarısına karşı bir konum alamaz. Aksine, psikanalizle olan ilişkimiz bizim bir ahlaki yargıç ya da hakim gibi davranmamızı engellemelidir. Bundan ötürü millet meclisi üyelerini kendisine psikanalizi dayanak olarak gösteren ve tek bir modelde aileyi yücelten her söyleme karşı aşırı dikkatli olmaya davet ediyoruz.

Biz savunuyoruz ki ahlak polisliği ve kahinlik yapmak bizim işimiz değildir. Hatta aksine, çocukları büyüten çift nasıl olursa olsun kendi kuramımızı okuduğumuzda çocukları nasıl bir geleceğin beklediğine dair bir öngöründe bulunmamıza izin vermediğini belirtmemiz gerekir. Hatta psikanalitik uygulama uzun zamandır bize bir aile yapısı ve bireysel olan ruhsal bir yapının ortaya çıkması arasında sebep sonuç ilişkisi üretmemeyi öğretir. Daha da fazlası var: bir çok eşcinselin çocuğuyla klinikte çalışmış psikanalistler olarak bu aile ortamının her hangi bir aile ortamından ne daha fazla ne de daha az patojen olmadığını tespit ettik.

Bu durumda Freud'un eşcinsellikle ilgili görüşlerine geri dönüş yapmak da yararlı olacaktır. Daha henüz psikanaliz doğarken 1896 senesinde dahi alman sexolog ve doktor Magnus Hirschfeld'in Alman ağır ceza hukukunun 175. maddesinde yer alan erkek eşcinselliğine dair maddenin kaldırılması için hazırladığı bildiriye Krafft-Ebing, Andréas-Salomé, Zola, Rilke, Mann ve Einstein da dahil olmak üzere 6000'den fazla kişinin imzaladığı bildiriye Freud da imzalamıştır.

Bu şekilde görüşümüzü ulusal düzlemde yapılacak tartışmalara açar; duruşumuzu ve düşüncelerimizi halka açık bir şekilde bildiririz.

Bu bildiri ve tartişmalar üzerine psikanalistler davada bilirkişi raporu yazmaya davet edildiler ve 15 Kasım 2012 tarihinde mecliste psikanalistlerle ve pedopsikiyatrlarla 3 buçuk saatlik bir toplantı gerçekleşti.

Bunlara ek olarak yasa tasarısına karşıt psikanalistlerin sürekli olarak " Bir anne bir baba gibi değildir. Çocuğun birbirini tamamlayan bir anne ve babaya ihtiyaı vardır" söylemlerini ve bu tamamlayıcı mantığı da hedef alarak J.A.M. aynı çizgide 13 Ocak 2013 tarihinde ikinci bir bildiri yayımladı ve o da binlerce imzacı topladı.

Herkes İçin Evlilik Yasa Tasarısı Hakkında Bildiri

Uluslararası hareketlendiren tartışmaya ve yasa tasarısının karşıtı bazı görüşler için psikanalitik bilginin ısrarlı kullanımına karşı aşağıda adı geçen psikanalistler derin bir acı duymaktadırlar ve bunun sonucu olarak şunları açıklamak zorunda kalmışlardır :

- Freudcu deneyimde hiçbir bilgi bir antropolojiyi onaylar değildir ve bir oluşumu doğrulamaz.
- Freud tarafından ortaya koyulan ödipal yapı antropolojik bir değişmez değildir.
- Bilinçdışı cinsiyetler arasında hiç bir tamamlayıcılık yoktur ve Lacan'ın "cinsel ilişki yoktur" aforizması da bunu dile getirir.
- Her konuşan varlık kendi arzusunun yollarını bulmalıdır ve bunlar tekil/biricik, yamuk/tuhaf/garip olabilir, yanlış anlaşılma ile belirlenmiş/damgalanmıştır.
- Bu noktada bazıları daha muhafazakar olup dini referans alıyor olabilir ve bazılarının bu konular umurlarında olmayabilir. Bu konuda psikanalistlerin söyleyebileceği hiçbir şey yoktur.

İmza

Guy Briole, professeur de psychiatrie du Val-de-Grâce

Marie-Hélène Brousse, ancienne présidente de l'Ecole européenne de Psychanalyse

Carole Dewambrechies-La Sagna, secrétaire générale d'Uforca *

Eric Laurent, ancien président de l'Association mondiale de Psychanalyse

Anaëlle Lebovits-Quenehen, directrice de la revue Le Diable probablement

Clotilde Leguil, auteur de Sartre avec Lacan, 2012

Lilia Mahjoub, ancienne présidente de l'Ecole de la Cause freudienne

Jean-Claude Maleval, professeur de psychopathologie à l'Université de Rennes 2

Jean-Daniel Matet, président de l'Ecole de la Cause freudienne

Jacques-Alain Miller, ancien président de l'Association mondiale de Psychanalyse

Bu metinlerde aslında bugün ele alacağımız bir çok kavramın da temelleri atılmış oldu. Ben kuramın psikanalizle ilişkisini ele almak temel Birkaç kavrama ve bir toplumsal meseleye değindim şimdi sözü bu kavramı ve psikanalizde ele alınışını tanımlamak günün temel çalışma eksenini ortaya koymak için bir anektoddan sonra Baturalp'e bırakıyorum. Kendisi siyasal bilimler mezunu olan ve Fransa'da ünlü bir karakter olan herkes için evlilik yasa tasarısına karşı olanların hareketlerinin başındaki kişinin kendisine verdiği takma isimle açılış konuşmamı sonlandırıyorum : Frigide Barjot.

Psikanaliz, Queer? Ne alaka?

Baturalp Aslan

I. Psikanaliz neyle iştigal eder? Beni daha önce dinlemiş olanlarınız bu soruya vermeyi alışkanlık haline getirdiğim yanıtta aşına olmalıdır. **Dil ile beden**in **kavgalı ilişkisi** ile. Psikanaliz bir öznenin özelinde, bir yapı olarak dilin, yani medeniyet, medeniyetin tüm sembolleri ve kuralları ile, bir canlı üzerindeki etkileri, ve bu canlının bu etkilerle başa çıkmak için ürettiği yanıt ve mler ile uğraşır. Bu yanıt ve mler asla tam olarak tatmin edici değil, hatta sıkıntı ve acı kaynağıdır. Psikanaliz insan denen canlı ile ilgili spekülasyonlar yapan **soyut bir disiplin değil**, teker teker derdini anlatan insanları dinlemek, ve sözlerinin kıvrımlarından yeni **bilgi ve edimler** türeterek yaşamı yaşanılır kılan bir praksistir. Yani bir **icraattır**. Ve eğer bir bilgi birikimi, bir teori, bir doktrin varsa da bu, neyin doğru neyin yanlış, neyin hasta neyin sağlıklı olduğunu söyleyen, yani normalleştirici, normatif bir söylem değil; az önce tanımladığım icraatı mümkün kılmayı, bu icraatın, yani insanları dinleme ve onlara bir şekilde yanıt verme (**sessizlikle** de olsa yanıt verme) ve bundan bir medet umma praksisini akılcı, anlaşılır ve bir vakadan diğerine sürdürülebilir kılmayı amaçlayan bir söylemdir.

Psikanalizin **cinsellikle** ilgili olarak kafa yorduğu herkesin bildiği bir şey. Neden? Burada bir yanılsama söz konusu olamaz mı? Freud bir sapık olup baktığı her yerde kendi dilediği şeyi görmüş, ve bunu da kuşaklarca aktarmayı başarmış olabilir mi?

Bu soruya en basitçe verilebilecek yanıt, Freud için cinsellikle

genitalliğin, yani insanoğlunun erotik yaşantısı, arzuları ve hazları ile; cinsel organlarla yapılan şeyin, çiftleşmenin farklı şeyler olduğudur. İnsanın tensel yaşantısı **çokşekilli sapkınlığı** dediğimiz, yani bedenin bir bölgesi, örneğin ağzı, ya da bakışı ilgilendiren kısmî hazlarla örülüdür. Bunun adına dürtü diyoruz. Bu hazlar öznenin yaşantısı içerisinde onu, birtakım **fantazmlar** aracılığıyla **öteki** ile ilişkiye sokar. Ötekine duyulan **arzu** ve hatta **aşk** bu ilişki için gereklidir fakat direkt olarak penisi ve vajinayı ilgilendirmez. Bu anlamda da psikanalizin söz konusu ettiği cinsellik, illa sexologların ilgilendiği ya da biyolojinin konusu bir işlev olan cinsellik değil; libido dediğimiz enerjinin yaşamın bütün alanlarında insanın motoru olduğu fikridir.

Bu cinselliğin doğru adı **çocuk cinselliğidir**. Yani cinsel organlar işlevlerini yerine getirecek olgunluğa gelmelerinden önce oluşur, bedenin çeşitli bölgelerinin hassasiyetlerini, tahrik edilebilirliklerini ilgilendirir – ki bu bölgeler de örneğin ağız gibi, anüs gibi, hatta kulak ve bakış gibi **Öteki ile bir alış-verişin** yapıldığı yerleridir bedenin. Kısmî dürtüler dediğimiz bu haz mekanizmaları, insan cinselliğinin temelini oluşturur. Ve, aslına bakacak olursanız, bu fikir **hayli queer bir fikirdir**. Bedenlerin hangi toplumsal cinsiyette, ya da hangi eşeyde, yani biyolojik cinsiyette konumlanmış olduğu ile açıklanmayan hazların insan cinselliğinin temelini oluşturduğu fikri.

Aslında merkeze koymamız gereken mevhum bana kalırsa **arzu** mevhumudur. Arzu deyince zaten akla cinselliğe, tensel hazza dair bir şey geliyor. Psikanalizde arzu dediğimiz zaman, **özneyi yaşatan temel bir kuvvetten** söz ediyoruz. Fakat psikanalizin keşfi, bu arzunun her zaman öyle kolayca dile gelebilen, pozitif, tek yönlü bir şey olmadığıdır. Genelde şifrelenmiş biçimde nevrozlarımızda, yani günlük hayatta nasıl yaşadığımızı belirleyen bilinçdışı davranış kalıplarımızda ya da bazen rüyalarımızda, çözümlenmesi gereken bir **bilmece** gibi belirir arzu. En ilginç ve **çelişkili** tarafı

da şudur: arzuladığımız şeyi istemiyor, istediğimizi düşündüğümüz şeyi de arzulamıyor olabiliriz. İşte psikanalizi gerekli ve işlevsel kılan da bu durumdur. Psikanaliz aslında öznenin arzuları ile ilgili bilmecelerini çözmek, çıkmazlarına bir çözüm uydurmak için baş vurduğu bir icraattır. Arzunun çelişkileri bazen bedende, bazen düşüncede, bazen sosyal hayatta ya da ötekine olan bağda kendini gösterir. Örneğin durup dururken baş gösteren bir ağrı, kafaya anlamsızca doluşan düşünceler, bir alanda bir türlü başarı elde edememek, bir durumdan ya da nesneden anlamsızca korkmak... bu sıkıntılar bir soru haline getirilip psikanalizde ele alındığında ardında öznenin arzusu deşifre edilir. Zira arzu eğer açıkça kendini ifade edemiyor, dolambaçlı yollardan geçiyor ise bunun sebebi birtakım engellerin, Yasa ve yasakların varlığıdır. Tatmine konulan engeller, medeniyetin koşuludur Freud'a göre. Dürtülerin bastırılması insanlığın kaidesidir der. Bu yasa ve yasaklar bütünü ile insanın bununla yaşamak için geliştirdiği yöntemleri anlamak, bu yöntemlerden duyduğu rahatsızlığı hafifletmektir psikanalizin amacı. Ve bu mekanizmalar medeniyetle, yani insan olmakla eş değerdir. Bundan çıkan sonuç insanoğlu için cinsiyet ve cinsellik, toplumsal ve kültürel oluşumlardır. İşte size queer bir prensip daha: cinsiyet ve cinsel yönelimler toplumsal ve kültürel oluşumların alanına girer.

Bu yasa ve yasaklar bütünü dediğim şey nedir peki? Ve günümüzde Freud'un keşfi halen geçerli midir? Biliyorsunuz **baskılama** denen, arzularımızı sansüre uğratıp başka biçimlerde, semptomlarda, rüyalarda, dil sürçmelerinde dönüşmüş olarak geri gelmesini sağlayan mekanizmalar vardır. Peki bu sansüre hükmeden kurum ve güçler dönemden döneme değişmez mi? Freud'un zamanında ona gelen hastalar, genelde **yasaklardan** ötürü **tatminsizlikleri semptoma dönüşmüş** hastalardı. Freud bu yasa ve yasaklar bütünü ve bunlarla birlikte biçimlenen arzuları Oidipus kompleksi

dediğimiz mit ile kuramsallaştırdı.

Kral Oidipus, kim olduklarını bilmeden babasını öldürüp annesi ile evlenen bir tragedya kahramanı. Bu hakikati öğrendiği zaman da kendi gözlerini oyduğu anlatılır. Yani bilinçdışı gerçeği tümüyle görmek, güneşe bakmak gibidir. Ne kadar uzun yıllar boyu bir psikanaliz de yapsak, hakikatin tümüne birden hâkim olmak imkansızdır, yarım yarım dile getirebiliriz hakikati.

Oidipus mitinin bir mit olduğunu unutmayalım. Demek istediğim, bu mitin unsurlarının bilinçdışı kuvvetlere tekabül ettiği. Oidipus'un kendisini siz ve ben gibi bir birey olarak ele almak değil söz konusu olan. Genelde kimse babasını öldürüp annesiyle evlenmez, ya da bilinçdışı arzularının farkına varınca gözlerini kör etmez. Bu mit bir **yapıyı**, yani **bir ilişkiler bütünü**nü ifade eder. Bu yapıda da gördüğümüz anne baba ve çocuk konumları ve bu konumlar arasındaki ilişkilerdir. Anne ile çocuğun bedenlerinin tekrar bir beden olamayacağı, babanın annenin arzusunun üzerine çeken konumunda olması gerektiği gibi bir kuralı ifade eder Oidipus kompleksi dediğimiz şey. Bu tablo normatif, hatta heteronormatif bir tablodur. Bu yapı öznenin yaşantısında cinsiyetler ve kuşak farkını içselleştirmesini sağlar.

Psikanaliz ve queer: ne âlâka?, diye adlandırabilirdim konuşmamı. Size psikanalizin temelleri ile ilgili verdiğim birkaç unsurun bazılarını queer söylem ve pratikler ile uyumlu hatta tarihsel açıdan onlara ilham vermiş unsurlar olarak belirledim: cinselliğin medeniyetle iç içe olduğu, toplumsal dinamikler ile biçimlenmiş olduğu fikri, ve cinselliğin özünde, bir özü varsa tabii, ya da temelinde diyelim, çokşekilli ve kısmî haz arayışlarının bulunduğu, her hangi bir **doğal eşeylilik fikrinin** ya da **içgüdü**nün insan cinselliğin açıklamaktan hayli uzak olduğu fikri.

Fakat eğer “psikanaliz eşittir Oidipus yasası” konumunda kalacaksak, bunun queer bir konum olmadığı aşîkâr. Ben psikanaliz ve queer’den bahsediyorsam bu iki söylem, iki konum, iki pratik arasında bir diyalog kurmayı amaçladığımdandır. Çünkü psikanalizin cinsellik ve cinsiyet ile ilgili son sözü değildir Oidipus kompleksi. Bu konuda, bu buluşmamızın çerçevesi de Fransızcadan çevirdiğim *Lacan’ı anlamak* kitabı olduğuna göre bu çerçevede aranızda bazılarınızın çalıştığı kavramlara da değinerek ilerlemeyi amaçlıyorum. Fakat daha fazla ilerlemeden önce, queer’i tanımlamaya biraz vakit ayıralım.

II. Psikanaliz yaşlı bir burjuva hatun ise, queer asi bir gençtir. Etimolojik ve tarihsel olarak ilgilenelim biraz queer sözcüğü ile. Köken itibarıyla ilk olarak **eğri**, sonra da **tuhaf** demek bu sözcük. 19’uncu yüzyılın sonuna kadar en yaygın anlamı bu. Sonra bu anlamının mecazi bir kullanımı ile eşcinsel erkeği aşağılamak için kullanılan bir hakaret sözcüğüne dönüşüyor. Yani düpedüz Türkçedeki **ibne**’nin karşılığı. Bizim bugün *queer teori*, *queer kimlik*, *queer akım* şeklinde kullandığımız anlamı ise halk hareketlerinde ve akademik söylemde 90’ların en başlarında ortaya çıkmıştır. Tıpkı *siyahî* anlamına gelip de Afrika kökenli Amerikalıları aşağılamak için kullanılan “N ile başlayan sözcük”ün bu azınlık tarafından benimsenip yüceltilmesinde olduğu gibi, queer sözcüğü de cinsel yönelimi dolayısıyla ayrımcılığa uğrayan azınlık tarafından gururla benimsenerek bir **politik duruşu** ifade eder hale gelmiştir.

Tarihsel ve toplumsal süreçlere biraz daha yakından bakalım. 1968’da genel olarak cinsellikle ilgili özgürlükler doğmasına yol açan gençlik hareketi başladı. Daha spesifik olarak eşcinselleri ilgilendiren yönüyle 1969’da New York’ta Stonewall Inn adlı gey barda polisin baskı ve şiddetine karşı bir isyan baş gösterdi – ki her haziran ayında dünyanın dört bir

köşesinde Onur Yürüyüşleri ile kutladığımız olay budur. Cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği nedeniyle hâkim sınıfın kendisini hapsettiği **utançtan**, kimliğini **onur ve gururla** taşımaya doğru giden bu hareket, queer sözcüğündeki anlam değişikliğinin açıklamasıdır.

Fakat belirtmemiz gereken çok önemli bir şey daha var. Daha 70'li yılların ilk yarısından itibaren, aslında 69'da başlayan hareketin öncüsü olsalar da siyahî ve Latin Amerika kökenli ve bilhassa da trans olan, bazısı sokaklarda yaşayan, seks işçiliği yapan kişiler hareketin dışına itildiler. (Bununla ilgili bilgilenmek için *Marsha P. Johnson'un ölümü ve yaşamı* adlı Netflix belgeselini izlemenizi öneririm). LGBT hareketine en çok G harfi yön verir oldu. San Fransisco'da bir gay gettosu olan Castro semtinde yaşayan beyaz erkek eşcinsellerin tuzu nispeten biraz daha kuruydu. Dünyanın diğer büyük kentlerinde de böyle semtler, görece korunan ve sosyo-ekonomik olarak daha kolay hayatlar mümkün hale geldi. Öte yandan bu eşcinsel görünürlüğü, etnik ya da sosyo-ekonomik sebeplerle de ayrımcılığa uğrayan bir gruba çok da dokunmadı, Latin Amerika ya da Afrika kökenli translar, hatta lezbiyenler de. İşte **queer** sözcüğünü bir **arma**, bir **slogan**, **politik bir araç** haline getiren toplumsal güç bu kaynaktan yola çıkıyor. Bir unsur daha var ki o da AIDS krizi. Böylesi daha az korunan bir alt sınıf, AIDS salgınından da daha çok zarar gördü. Erkek eşcinseller arasında daha yaygın olmakla beraber, yaşam koşulları daha düşük seviyede olanların korunma ve tedaviye olan erişiminin daha güç olduğu ve seslerini de daha zor duyurdukları bir gerçek. İşte bu birden fazla tür ayrımcılığa kurban olan kesimden doğdu queer hareket, ilk başta. Günümüzde ise durum biraz daha değişti diyebiliriz.

Queer terimini, akademide queer teori dediğimiz, sanatta ya da daha önemlisi sokakta queer hareket ya da akım dediğimiz şeyi anlamak tabii ki gender theory, yani toplumsal cinsiyet kuramını anlamadan mümkün

olamaz. Çok kısaca söylemek gerekirse toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ya da erkek olmanın öğrenilen, öğretilen, toplumsal ve dilsel yollarla aktarılan bir şey olduğu fikridir. Yani insanoğlu için kadınlığın ya da erkekliğin bir özü yoktur. Bu anlamda erkek ya da kadın karakterine atfettiğimiz her edim, aslı olmayan bir şeyin taklidi gibidir, yahut orijinali olmayan bir metnin her bireyde yeniden tercümesi. Performativite dediğimiz şey budur. Bu alanda Türkçe bir literatür oluşmakta. Sizi tabii Judith Butler'ın kitaplarına gönderiyorum bu konuda.

Akademide queere dair bir kelam etmek gerekirse hızlıca şöyle diyelim: 90'lı yıllarda, o güne kadarki bilim ve bilgi üretme biçiminin evrensel olduğu iddia edilen temellerinin aslında Batı Avrupa'lı beyaz heteroseksüel erkeğin egemenliğinde geliştiği fikri ortaya çıktı, ve dünyaya azınlıkların gözünden ve bu ayrımcılık ve güç ilişkilerini göz önünde bulundurarak hatta merkeze koyarak bakan yeni disiplinler ortaya çıktı : feminist çalışmalar, post kolonyal araştırmalar (sömürgecilik sonrası demek.) ve queer çalışmalar da bu genel akıma dahil.

Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimler literatürüne ya da jargonuna aşina olmayanlar için biraz terminolojik bir bilgi vermek isterim. Türkçeye toplumsal cinsiyet diye çevirdiğimiz *gender*, Fransızca *genre* sözcüğünü biliyorsunuzdur. LGBT'yi oluşturan dört sözcüğü de muhtemelen biliyorsunuz: Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans. Eskiden daha çok transseksüel denirdi, Türkçede halen bu sözcük yaygın gibi ama İngilizce *transgender*, Fransızca *transgenre* bu sözcüğün yerine geçmekte. Neden? çünkü toplumsal cinsiyet itibarıyla bir cinsiyete ait olmak söz konusu trans bir kişi için. *Seksüel* sözcüğü ise eşeye yani varsayılan biyolojik cinsiyete gönderme yapıyor. Bir transın translığını ortaya koymak için cinsel organları, kromozomları ya da hormonlarından bahsetmesine gerek olmadığı düşüncesi

ile transseksüel yerine transgender kullanılıyor, Türkçede ise basitçe trans ya da trans birey diyebiliriz. Bu arada *trans-* Latince bir ön-ektir, ve *karşı*, *öte*, *ötesine* anlamı taşır. Örneğin Neptün gezegeninden ötedeki göksel cisimleri belirtmek için *trans-neptünyen*, Sibiryayı boydan boya geçen trenden söz etmek için *Trans-siberyen* denir. *Trans-gender* da bu anlamda hem bir cinsten ötekine geçiş hem de *cinsiyetlerin ötesinde* anlamına gelebilir. *Trans-* ön-ekinin Latince karşıtı *cis-*'tir. *C, I, S. Berisinde* anlamına gelir. Cis-gender dendiği zaman da cinsiyetler ayrımının normları altında kalan, yani doğduğunda kendine atfedilen cinsiyeti öyle ya da böyle kabul eden, ikili cinsiyet sistemiyle ilgili açık ve bilinçli bir sorunu ya da sorgulaması olmayan kişiler kastedilir.

Bu terminolojide queer'in yeri nedir diye soracak olursanız, buna verilecek yanıtlar kişiden kişiye, bağlamdan bağlama değişir. Queer sözcüğünde bir "çok anlamlılık", bir tür flu olma durumu var. Ben kendi okuma ve deneyimlerimden, hatta kendi öznel angajmanımdan yola çıkarak düşündüğüm şeyi aktaracağım. Şu bu derneğin etkinliklerinde, bu sanatçının eserinde, öteki akademisyenin yazısında, beriki politikacının nutkunda çeşitli nüanslara rast gelebilirsiniz.

İlk olarak queer bir "şemsiye terim"dir. Yani diğer bazı terimleri kapsayıp onları aşmayı hedefler. Örneğin LGBT kısaltmasına ki bunlara aseksüel'in A'sının, intersex'in I'sının de eklendiğini, hatta queer'in ta kendisinin Q'sunun da iliştiğini görmüşsünüzdür. Dahası başka cinsel eğilimlerin de bir kimlik seviyesine getirilerek kısaltmaya eklenmesi, oraya bir + iliştilerle listenin uzayıp gitmesine engel olma çabasına neden olmuştur. Queer sözcüğünü **belirsiz** ama **kapsayıcı** bir anlamda kullanmak bana kalırsa fena fikir değil. Çünkü etiketlerin sayısını sonsuza kadar artırmak bir söylemi ya da politik duruşu daha kapsayıcı kılmaz. Bir öznenin kendini hangi

imleyenle ifade ya da temsil edilmiş hissettiğine karşı bir önyargısız olmak, onu bu kimlik ifadesinden ötürü korumak, onun bu kimliğini sabit bir kategori seviyesine yükseltmeden de yapılabilir. İşte bu yüzden de bütün bu kategorileri kapsayan ve aşan, Hegel’ci anlamıyla bir *Aufhebung* yani bir ötesine geçme sağlayan bir terim olarak queer’i kullanabiliriz.

İkinci olarak, LGBTQIA+ kısaltmasında, hatta ilk versiyonu olan LGBT’de bile bir tutarsızlık olduğunu söyleyebiliriz. Lezbiyen ve gey birer cinsel yönelim iken, trans bir cinsiyet kimliğidir. Yani bu kategoriler mantıksal açıdan aynı seviyede değildirler. L, G bir öznenin hem cinsiyet kimliğini hem de cinsel arzusunun neye yöneldiğini ifade ederken (Lezbiyen = kadınları arzulayan bir kadın, gey = erkekleri arzulayan bir erkek, biseksüel ise hem kadın hem erkekleri aynı anda ya da dönüşümlü olarak arzulayan bir kadın veya erkek) trans, yalnızca cinsiyet kimliği açısından bilgi verir. Trans’ı daha belirli hale getirmek için FtM ve MtF, Female to Male ya da Male to Female, Türkçesi ile dişiden erile ya da erilden dişile gibi kişinin atfedilmiş ve biyolojik cinsiyeti ile hissettiği cinsiyet, geçtiği cinsiyeti yan yana koyan terimler de türetilmiştir. Öte yandan kadın ya da erkek kutuplarından ikisine de tam olarak ait hissetmeyen ya da bu **iki kutupluluğun** kendisini sorgulayan ya da eleştiren kişiler de vardır – ki buna *non-binary*, *ikili-olmayan* kimlikler diyoruz. Bazı trans bireyler, seçtikleri ve geçtikleri cinsiyetle “normal” birer kadın veya erkek muamelesi görme arzularını ifade ederlerken, bazı trans bireylerse translıklarını savunarak cinsiyet rollerinin iki kutupluluğu ve bu rollerin içerdiği güç ve iktidar konumlarını eleştirirler. Queer sözcüğünü kapsayıcı bir sıfat ya da isim olarak kullanmak, daha ziyade bu şekilde sorgulayıcı, eleştirel ve halihazırda var olan kalıplara uymayan kişilerin işine gelir. Öyle ki bana kalırsa queer’i bir **asıl**, bir **öz** varmış gibi bir isim olarak kullanmaktansa; bir eylemi, bir durumu karakterize eden bir sıfat hatta düpedüz bir eylem olarak

kullanmak mümkün olabilir. Queerize etmek diyebiliriz mesela. Böylelikle queer dışlanan bir cinsel kimliğin değil, heteronormativiteye karşı eleştirel bir konumun adı olur.

LGBTQIA+ listesinin uzayıp gitmesinin şöyle de bir aldatıcı yanı var ki, bu şekilde, eğer heteroseksizmden ve cinsel ikilikten kurtulmanın bir yolu olsa, herkesin sınırsızca zevklenebileceği ve kendilerini ait hissettikleri kategoride ontolojik bir tutarlılık içinde yaşayacakları yanılgısı. Oysa insan cinselliği, ki psikanalizin bize öğrettiği budur, bir tamamlanmaya, bütün ve zamanda sabit bir tatmine erişemez. Bu konuya birazdan döneceğim. Queer sözcüğü ile ilgili olarak bitirmek gerekirse fikrim şudur: Herhangi bir cinsel yönelim ve cinsiyet rollerinin bir kimlik seviyesine yükseltilmesi, sabit ve tutarlı birer kategori olabileceği yanılgısı yaratır. Oysa insanın cinsiyetli oluşunda sözcüklere ve kategorilere sığmayan bir yan vardır, ve bu nokta cinselliği saran simgesel çerçeve ve kurallar bütünü ne olursa olsun bakidir, indirgenemezdir. Bunun psikanalitik anlamda açıklamasını birazdan vereceğim. Bu simgesele indirgenemez şeye biz "gerçek" diyoruz. Lacan'cı kuramın temel bir kavramı olan bu terimi birazdan tanımlayacağım.

İnsan cinselliği normlara ve simgesele, yani dilin ve medeniyetin ifade ettiği kategori ve kurallara indirgenemezse, bu anlamda bence queer'in en verimli ve en akıllıca kullanımı, akışkan, ele gelmez, ikili zıtlıklara indirgenemez anlamında kullanımıdır. Bu şekilde queer, bir sınıf, bir kategori değil bir pratik ve bir politik duruşu ifade eder. Böylelikle kadın, erkek, trans, interseks, lezbiyen, gey, aseksüel, fetişist, travesti, drag queen, drag king, deri sever, sado-mazoşist... bu etiketler bir öznenin cinselliği açısından yüzde yüz tanımlanması için yeterli olmadığı gerçeğine karşın, heteroseksist normlara karşı sabit bir azınlık nüfusu ifade etmek yerine, her tür evrensele direnen, sabit tanım ve kuralların altını oyan, ya da çatlaklarına sızan bir

aktivitedir queer, sonsuz bir dönüşümdür. Bir birliğin, kendi içinde tutarlılığın ifadesi değildir. Deleuze'cü birtakım terimleri kullanırsak bir oluş, yani bir sabitlikten ziyade devamlı bir dönüşüm fikri ve çoklaşma, çoğullaşma anlamı ile benliğin tek bir kimliğin sınırlarına sığmamasını ifade eder queer.

Bu fikirleri sentetize eden birkaç tanım bulmak mümkün. Bunlardan en sevdiğim, en işlevsel bulduğum vermek isterim. Türkçeye çevrilmiş ve iyi bir giriş kitabı niteliğindeki eserinde Anne-Marie Jagose : *Queer uygulamalar, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel arzu arasındaki ilişkilerin tutarsızlıklarını sahneye koyan yaratıcı ve bilimsel çalışmalardır.*¹, diyor. Bence bu queeri psikanalize yaklaştıran güzel bir tanım. Hatta Lee Edelman, daha da özetle queer'i *bir mümkünler alanı* olarak tanımlıyor.² Bu queer'in sınırları belirsiz, ve her öznenin dönüşümü, yaratıcılığı üzerine kurulu olduğunu anlatıyor. Vereceğim üçüncü tanım da bir Türk düşünürden: Yaşar Çubuklu **queerin bedenin temsil edilemez maddeselliğinin akışkanlığına dayalı bir dil kurmayı hedeflediğini** öne sürüyor.³ Bir kez daha psikanalizle yolu kesişen bir ifade bence bu, zira psikanaliz dil ve medeniyetin beden üzerine, bilhassa cinsellik alanında söz geçirme çabasının öznedeki etkileri ve öznenin kurmaya çalıştığı dengeyle ilgileniyor demiştik. Fakat hiçbir yasa veya yasak dürtünün hakkından gelemiyor, hiçbir sözcük öznenin oluşuna dair son sözü söyleyemiyor. Queer yaratım ve pratikler öznenin bu mücadelesini konu ediniyor diyebiliriz.

1 Jagose, A. (1996) *Queer teori, bir giriş*, s.11.

2 Edelman, L. (1994) *Homographesis*, alıntılanan Jagose, A., *op cit.* s.12.

3 Çubuklu, Y. (2014) *Yaşar Çubuku'yla queer üzere* in *Kaos Q+* no.1, sayfa 102.

Sevgili Baturalp'in psikanalitik uygulama ve queer kuramının hangi noktalarda kesiştiğine ve ayrıldığına dair yaptığı zengin sunum için teşekkür ediyorum. Benim bu sunumdan vurgulamak istediğim kuramsal bir çıkarım var: psikanalize göre hiçbir adlandırma bir varlığı, var oluşu tam olarak tanımlayamaz/adlandıramaz. Varlığın adlandırmadan yani simgeselleşmeden kaçan her zaman bir kısmı vardır ve biz buna özetle lacancı psikanalizde gerçek diyoruz.

Ben bu ikinci sunumumda Lacan'ın Freud okumasına dair cinsiyetlenme kuramından küçük bir kesit getirmek istiyorum. Biliyorsunuz, Freud dönemine göre çok öncü düşünceleri olsa, ilk bildirimde alıntıladığım gibi eşcinsellerin ceza almamalarını istese, kadınların cinselliği ile ilgilense, çocukların melek olmadıklarını; onların da bir cinsel yaşantıları olduğunu dile getirse dahi aynı zamanda 1850'lerde doğmuş bir adamdı ve dolayısıyla görüşlerinde de bu dönemin çizgilerini taşıması beklendik ve olası.

Bu görüşlerden konumuz itibariyle tarihi en geçmiş olanını ve bunu Lacan'ın nasıl okuduğunu dile getireceğim. Freud, Napoleon'u alıntılararak *Ödipal Karmaşanın Yok Olması* adlı metninde "*anatomi kaderdir*" der.

Freud'un Napoleon'u alıntılması ne olursa olsun ironik bir durum. Bu cümle de tüm geliştirdiği kuramın yanında bir hayli ironik. İronik çünkü kısmi dürtüleri Baturalp'in ele aldığı gibi ele alan Freud, cinsel kimlik inşaasında özdeşimler üzerinde çalışan Freud, penisi olsun olmasın iki cinsiyet için de iğdiş edilme kaygılarını ele alan gene Freud; bu durumda "anatomi kader"dir demek biraz çelişkili kalıyor. Üstüne üstlük araştırdığımızda da Napoleon "anatomi kaderdir" demediğini- "coğrafya kaderdir" dediğini buluyoruz. Bu çok da anlaşılır- Fransız ihtilalinden sonraki ilk kral ve bir toprağı yöneten olarak ulusun kaderini sanayi devriminin ortasında coğrafyaya bağlıyor olmasını yadsıyamayız. Bu durumda gene bir soru doğuyor : yani Freud'un burada hem bir "dilsürtçmesi/unutması" var, hem de kendi kuramı ile çatışan bir cümle kuruyor. Bu şaşırtıcı ifade acaba ne anlama gelebilir ve nasıl okuruz diye düşürken Lacan çok ilginç bir okuma yapıyor. Anatomi'yi ana tomie olarak, kelimenin kökenine geri dönerek, ikiye bölüyor.

«Anatomi (Anatomie)» kelimesi Latince'den ödünç alınmış, ana ve kopuşu belirten tomi (tomie) kelimesinden türetilmiş bir kelimedir. Bu nedenle Lacan, Freud'un formülasyonunu farklı bir yerden okur: «Kopuş kaderdir (la Tomie est le destin)» der. Kopuş (Tomie) bu sefer bize kastrasyonu/iğdiş edilmeyi anımsatır. Bu durumda bunu anatomiden Freud'un kuramında da olduğu gibi bağımsız bir noktadan okuyabilir hale geliriz. Bizim dilimizin bir zenginliği ise belki de "'l'ana tomie est le destin" yani ana kelimesini anne olarak da duyarak, "anadan, anneden kopuş kaderdir" demek olacaktır. Lacan'ın bu okuması ile anatomiden uzaklaşıp,

organın gerçekte varlığı ve yokluğundan bağımsız olarak, öznenin dille yükselmesi konusuna gireriz. Başka bir deyişle, Lacan cinsiyetlenmeye dair kuramını analitik çalışmanın merkezinde bulunan söz alanında temellendirmiştir. Konuşan varlık Baturalp'in metninde ele alacağı gibi eksiklidir ve bu eksiliği nerede lokalize ettiği onun cinsiyetlenme formüllerindeki konumu belirleyeceği gibi, onu konuşan ve arzulayan bir insanda yapacaktır.

Bu konuşmamı da bir anektodla tamamlamak istiyorum. Bu çizgide kalarak Lacan bir gün seminerine giderken, yolda taksiciye *"siz bir kadın mısınız/ erkek mi?"* diye sorar ve şöför de bilmediğini dile getirir. Bunu seminerinde bir anektod olarak anlatır ve der ki *"görüyorsunuz size kesin/kati geliyor çünkü tüm sokaklarda/her yerde bu var fakat konuşan varlık cinsiyetli kimliği ile ilgili tercihini anatomik cinsel organından bağımsız olarak yapar"*

Bu bölünmüşlük konuşan varlığı eksikli- arzulu kılan ve aynı zamanda düşlemleri olanaklı kılan. Bu olanakları ele almak ve konuşmamda dile getirdiğim bu dönem ele aldığımız konuları queer kuramı etrafında derinleştirmek adına sözü Baturalp'e bırakıyorum.

III. Psikanalizin cinsellik ve cinsiyetlenme ile ilgili ne söylediği ile biraz ilgilenmenin zamanı geldi. Kurama biraz daha yakından bakmalıyız ki, günümüz toplumunun gereklerine yanıt verip veremeyeceğine dair bir düşünce geliştirelim. Kuramsal bu bölümde “Lacan’ı anlamak” kitabını takip edenler için son zamanlarda çalıştığınız kavramlara göndermeler yapmaya çalışacağım. Bu ikinci konuşmamı kısa tutup soru cevaba yer bırakmak istiyorum.

Açıktır ki Freud psikanalizi icat ettiğinden beri dünya değişti. Peki medeniyette değişen nedir ve öznenin oluşumlarını nasıl etkiler? Queer söylemin doğuşunu psikanalizin bize öğrettikleri doğrultusunda nasıl açıklayabiliriz? Bu soruyu böyle sormam tuhaf karşılanmasın. Denebilir ki “ama eşcinsel yaşayışlar yahut cinsiyet-ikililiğine dayanmayan kimlikler tarihte hep vardı.” Tabii vardı, fakat dünya genelinde anayasaya haklarını yazdırmaya çalışan, ya da iki cinsiyet olduğu fikrini açıkça, kuramsal olarak eleştiren ya da yıkmaya çalışan bir akım yoktu. Foucault’nun bize öğrettiği gibi, söylemler öznellikleri belirler. Dolayısıyla *Cinselliğin Tarihi*’nde açıkladığı gibi, binlerce yıldır birbiriyle cinsel ilişkiye giren erkekler olagelmisse de “eşcinsel” bir kimlik olarak, ancak 19.yy sonunda var olmuştur. Bu dönemin tıbbî ve yasal normları ile ilişkilidir. Peki günümüz medeniyetinin hangi karakteristikleri queer deneni şeyin oluşumunda kendini gösterir?

Queer teoriler ve toplumsal cinsiyet kuramının temel yazarlarında gördüğümüz, heteronormatif bir psikanalizin varlığını reddedemeyiz. Heteronormativiteye açıkça rastladığımız bir akım, Ortodoks Freud'cu olduğu iddiası ile Benlik kavramını ve benliğin, mutlak ve nesnel varsayılan bir gerçekliğe uyumunu merkeze alan ve 1950'ler Amerika'sında gelişen bir akım. *Egopsychology* diyoruz buna, yani Amerikan rüyası dediğimiz şey, *self made man*, narsisizm ve mükemmel aile, iş dünyasında performans gibi fikirlerin yönettiği bir medeniyet anının psikanalizidir bu. Ve Lacan kendi doktrinini bu psikanalizi eleştirerek kurmuş hatta bu yüzden Uluslararası Psikanaliz Derneği'nden atılmıştır. Açıkça Lacan'cı psikanalizi savunan ve uygulayan bizler için *Egopsychology*'nin normatif oluşuna diyecek bir şeyimiz yok... Öte yandan Lacan'ın öğretimini takip eden, fakat 60'lar ve 70'lerde geliştirdiği düşüncüyü değil de, yapısalcı dediğimiz, Baba, fallus gibi terimleri merkeze koyan ve simgesel düzen dediğimiz şeyi dilin ve medeniyetin yapısı olarak değil, ahlâki kurallar bütünü olarak yorumlayan tutucu Lacan'cılar da var, Pınar'ın alıntıladığı örneklerde karşı çıkılan guruplar bunlar. Gereksiz polemiklere girmektense queerle psikanalizi daha ileri götürmeye çalışacağım ben ve Lacan'cı psikanalizin en ilerici yanlarını göstermeyi amaçlıyorum.

Gelin önce psikanalizin icadına bakalım

Freud'un nevrozların sebebi olarak cinsellikle ilgili bir nedenselliği koyması zamanında çok büyük tepki çekmiş ve Jung ve Adler gibi ilk çalışma arkadaşları ile yollarının ayrılması bundandır. Ayrıca içinde bulunduğu 19. Yüzyıl sonu Viyana burjuvazisinin cinsellikle ilgili olarak ne kadar kapalı ama nasıl da aynı anda iki yüzlü bir toplum olduğunu unutmayalım. Dolayısıyla, bu bağlamda, Freud'un cinsellikten, bilhassa da kadın cinselliğinden bahsetmesi, daha doğrusu birtakım semptomları, hastalarının şikâyet ettikleri

rahatsızlıkları anlamaya ve iyileştirmeye çalışırken: “aklınıza ne geliyorsa söyleyin” demesi, yani serbest çağrışım kuralı dediğimiz çalışma biçimi, sansürler ve yargılanmaktan korkmanın ortadan kalkması halinde cinsellikle ilgili konuların su yüzüne çıkmasını sağlamıştır.

Az önce Oidipus’un normalleştirici olmasından bahsetmiştim. Günümüz toplumunun cinsiyet ve cinsellik ile ilgili yasa ve normlarının 19. Yüzyıldaki ile aynı olmadığı aşikâr. Kadınlık ve erkekliğin tanımları, toplumda oynamaları gereken roller gibi konularda 100 yıl öncesine göre biraz daha esnek, biraz daha az iki yüzlü olduğumuz söylenebilir. Cinselliğin görsel temsilleri yahut sözle ifadesi çok kolay biçimde kendine yer bulabiliyor. Farklı cinsiyet kimliklerinin varoluş imkânı ve korunması konusunda olumlu gelişmeler yaşanmadığı söylenemez. Psikanalizin bu gelişmelere katkıda bulunduğu bir gerçek. Fakat acaba psikanaliz hala yarışta mı yoksa cinselliğe ve cinsiyete dair modası geçmiş, tutucu, gerici bir tutum mu sergiliyor?

Queer teorisyenler psikanalize bu yönde itham ve eleştirilerde bulunuyor. Haklılar da. Zira Pınar’ın başlarken belirttiği gibi, bazı psikanalistler sosyal bağın nispeten queerleşmesinin –örneğin eşcinsel bir çiftin ebeveyn olabilmesinin- medeniyetin kendisine tehdit olduğu fikrinde olan analistler oldu. Fakat bu, queer taleplere yanıt verebilir bir psikanaliz, yahut psikanalizi queerleştirmek mümkün olamaz demek değildir.

En başta demiştim ki psikanaliz dil ile bedenin özne çapında ilişkisi, yani simgesel ile ona sığmayan bir karanlık nokta olan “gerçek”in ilişkisi ile ilgilenir. Psikanalizde cinsellik açısından bu karşılaşmayı ifade eden birtakım kavramlar var. Bunlardan ilki fallus – ki erkek cinsel organına olan bu gönderme psikanalizin eleştirilmesine sebebiyet vermiştir.

Psikanalizin geleneksel kuramı diyebileceğimiz şeyde, Freud fallus’u cinsiyetler farkının sembolü olarak belirliyor. Kız da oğlan da, pipinin varlığı

ya da yokluğu kolayca göz çarpan bir fark ifade ettiğinden, belki de toplumun tümüyle beraber, bu gözlemden bir takım sonuçlar çıkarır. İlk olarak bu sonuç **farklı olunduğudur**. İki farklı cinsin varlığı gözlemlenir. Kız bu organ ve onunla beraber gelen simgesel yorumu ataerkil toplumda bir üstünlükse bundan yoksun olduğunu düşünebilir, erkekse bu organı kaybetmekten korkar. Aslına bakacak olursanız “çek elini oradan” diye kendini ifade eden yasak, erkek için olduğu kadar kız için de geçerlidir, zira çocukluktaki mastürbasyon erkeğin pipisi kadar kızın klitorisi ile de mümkündür. Fakat beden imgesinde bir artı gibi görünen pipinin simgesel yorumu iki cins arasındaki farkı öznenin belleğine kazır. Kız için halihazırdaki bu eksiklik ve erkek için bu tehdide Freud kastrasyon der.

Ve kadın ile erkeğin konumları kastrasyona göre birbirinden farklı: Erkek kastrasyon kompleksi sayesinde Oidipal senaryoyu aşarken, kadının kastrasyon kompleksi ilişkisi daha az mutlak, daha az sıkı, zira halihazırda kastre ise Oidipal senaryoyu terk etmek için kastrasyon kompleksinden bir hayır gelmez. Nitekim bir tehdit ve bir vaz geçiş söz konusu değildir. Tek çıkış yolu anneliktir: fallus yok ama dengini bir erkekten alacaksın gibi bir vaadin kızı yetişkinlikliğe taşıdığını iddia ediyor Freud. Fallus ile bebeği eş değer tutmak ve kadınlığı anneliğe indirgemek Oidipal senaryonun açıklayabildiği bir durum. Fakat kadınlığın saf özü gibi bir şey Kastrasyon’dan ve Oidipus’tan gelmiyor gibi duruyor. Bu yüzden de Freud “kadın ne ister?” sorusu, kadın arzusu ve cinselliği konusunda tatmin edici bir doktrin üretememiş, ve bunu da açıkça dile getirmiş, kabul etmiştir.

Lacan’la beraber biz bunu şöyle yorumluyoruz, erkek de kadın da kastrasyona tâbidir, fakat kadının kadınlığında bu fallik mantığa sığmayan, kastrasyona uğramayan bir şey vardır. Her kadın kendi içinde kurala, “herkes kastredir” kuralına bir istisna taşır. Bu yüzden de aşk ve cinsellik konusunda,

erkeklerde bulunmayan bir limitsizlik, bir korkusuzluk taşıyabilir. Ataerkil düzenin örtmeye, eve kapatmaya çalıştığı tam da budur. Burada cinsiyetlenme ya da sexuation tabloları dediğimiz Lacan'ın 70'li yıllardaki formüllerini doğrudan kullanmadım fakat mantığını vermeye çalıştım. Eğer bu tabloları okumuş çalışmış olanlarınızın sorular varsa daha sonra ele alabiliriz.

Ama zaten daha 70'li yılları beklemeye gerek olmadan, Lacan için penis ile fallus aynı şey değildir. Fallus penisin simgesel yorumudur.

Lacan'a göre fallus öncelikle sahip olunan bir şey değil, çocuğun anne için bedenleştirdiği bir şeydir der. Arzu, önce Öteki'nin arzusu olarak karşısına çıkar öznenin. Bebek, annesi ile bir birlik içerisinde değildir, ondan meme ister, ya da şöyle söyleyelim açlıktan dolayı çıkardığı sesler anne tarafından bir talep olarak yorumlanır. İşte böylelikle bebek dile girmiş olur. Fakat dilde her zaman yanlış anlamalar vardır. Dili yeni doğmuş bir bebekten çok daha iyi konuşan biz bile biliyoruz ki mükemmel iletişim diye bir şey yoktur, genelde insanlar işlerine geleni anlarlar, ve sıklıkla kendi kendilerine konuşurlar, ötekinin ne anlayacağını bilmeden. Bu bebek için de tabii ki böyledir, ve anne bebeğin mesajlarına mükemmel yanıtlar veremez. İşte **bedensel ihtiyaçlar ile dilsel talep arasında açılan bu aralıkta doğan şeye biz arzu diyoruz**. Yani nesnesi somut olarak dışarıda var olan bir şey değil, **kökten olarak eksik** olan bir şeydir. Ve Lacan bu eksikliğin simgesine Fallus diyor. Neden? Çünkü eğer anne bebeği bırakıp gidiyorsa bebeğin tatmin edemediği bir arzusu olsa gerek. İşte bu arzuyu yönlendiren şeyi Fallus'la simgeliyoruz. Bundan çıkacak ilk sonuç - ki bu queer bir sonuç – eğer Fallus bir organ değil bir sembol ise burada annenin bir kadın, babanın da bir erkek olmasına gerek yoktur. Anne konumunda bebeğin bedensel ihtiyaçları ile ilgilenen birincil kişi veya kişiler, baba konumunda ise gerçek bir insan bile değil, annenin sözleri ve davranışında onu bebekten ayıran, bebekle kendi

içine kapalı bir sistem oluşturmaya engel olan herhangi bir unsur olması yeterlidir. O yüzden de Baba-nın-adı diye bir kavram oluşturmuştur, bir şahıs değil simgesel bir kurum olduğundan.

Lacan'ın ortaya koyduğu en mühim özellik, Fallus'un penisin bir sembol, bir imleyen seviyesine yükselmiş hali olduğudur. Fallus burada cinsel ilişkiye dair sorunun, kayıp bilginin, eğer var olsaydı mükemmel tatmin anlamına gelecek ama var olmayan şeyin simgesi oluyor. Fallus'un arzusun sembolü oluşu, asla elde edilemeyişi, kaygan, hep başka yerde oluşundandır. Fallus bu anlamda dilin yarattığı eksikliğin simgesidir

Lacan'ı güncel kılan bence kastrasyonu Oidipus'un imgesel üçgeninden, yani anne-baba-çocuk imajlarından çıkarıp yapısal bir olgu olarak açıklamasıdır. Bebeğin ilk çığlığının bir dil ögesi, bir imleyen olarak yorumlanması, onu Öteki'nin alanına kaydeder, ve böylelikle eksiksiz bir tatmin imkansız hale gelir.

Medeniyette ne değişti sorusunun ilk yanıtı işte budur: ataerkilliğin yavaş yavaş zayıflamaya başlaması sayesinde, Baba-nın-adı dediğimiz Yasa koyucu kurumun normalleştirici etkisi azalmıştır. Açıklamaya çalıştığım ve zaten yalnızca bir teori olan, hiçbir zaman mükemmel biçimde gerçekleşmemiş Oidipal senaryo gittikçe daha da gevşemiş, türevleri artmıştır. Ne Freud'un ne de Lacan'ın kuramlarında ailenin şöyle ya da böyle kurulması, şöyle ya da böyle cinsiyetlenilmesi *gerektiği* diye bir şey yoktur.

Öte yandan insanın bir dil varlığı oluşu değişmemiştir. Yani dilden gelen eksiklik baki ise de, Oidipal senaryo ve baba figürünün buna "normal" ya da heteronormal bir form verme çabası –ki bu çaba hiçbir zaman yüzde yüz başarı vermemiştir- bugün **daha da az** geçerlidir. Öyle ki Lacan 70'li yıllarda Oidipus'u **Freud'un rüyası diye alçaltır**, ve öznenin cinsiyeti ve cinselliği ile ilgili oluşumlarının illâ bu yoldan geçmeyebileceğini iler sürer.

Peki günümüzde Baba-nın-Adı'nın taşıyıcısı olan kurumlara ne oldu? Aile yapısı değişti, kadınlar da fallik iktidara ortak olmaya başladı. Cinsellik konusudaki yasaklar gevşedi hatta yerine **"Yapma, etme"**den çok, **"daha da çok eğlen, zevklen, bunu da göster"** diyen bir aşırı tüketime yönelik medeniyet geldi. Tüketim, bağımlılıklar ve pornografi çağı, içinde yaşadığımız.

Queer bu sınırsız haz arayışının, bir tamamlanma hayali midir? Eğer fallik düzen ataerkilliğin bir sonucuysa yalnızca, cinsiyetler farkından bağımsızlığını ilân etmek mümkün müdür?

IV. Burada ileri süreceğim son kuramsal bölüm **cinsel fark** denen şeyin psikanaliz için ne olduğu üzerine olacak.

Öncelikle deminden beri söylediklerimi özetlemek için şunu açıklığa kavuşturalım. Psikanaliz için cinsellikle ilgili söylenebilecek pozitif bir şey yoktur. Fallus denen sembol, penisi değil penis, klitoris ya da vajina ile doldurulamayan bir eksikiği, bir boşluğu ifade eder. Peki öyeyse biz bu sembolü böyle adlandırmaktan vaz geçemez miyiz, ya da eksiklik anlamına gelen yeni bir kavram icat edemez miyiz? Bence yapabiliriz bunu. Nitekim Lacan 60'lı yıllarda **a nesnesi** adını verdiği, talebin ve dürtünün **parçalı nesneleri** olan **oral** ve **anal** nesneler ile **bakış** ve **sesi** içine alan **nesneler dizisini** ifade eden bir kavram icat etmiştir. Arzunun sebebi nesne **a nesnesi**. Yani arzunun önünde değil, gerisinde. Bu kavramsal açıdan komplike kavram üzerinde bugün durmamaya karar verdim, yoksa akademik ders havasına bürünür konuşmamız ve psikanalitik kurama hakim olmayan dinleyicilerle konuşma şansını yitiririz. Fakat **a nesnesi** hem bir eksikliğin hem de dürtüsel hazzın adıdır yani sadece simgeselin neticesi bir negatiflik değildir, simgeselde eklemlenemez, yani bir sözcük ya da sembol değildir. O yüzden de tıpkı matematik formülündeki bir bilinmeyen gibi sadece bir harfle ifade

edilir. Ve dolayısıyla “gerçek” dediğimiz sınıfta bir yerdedir. Öznenin fantazmlarında, yani cinsel hazzını yöneten küçük senaryosunda öznenin Öteki’ne göre konumunu belirler. Ve belki de konumuz açısından hepsinden önemlisi, cinsiyetle bir ilgisi yoktur. Bu anlamda a nesnesi Lacan’ın, Freud’un çokşekilli sapkınlık dediği çocuk cinselliğini kuramsallaştırma biçimidir diyebiliriz. Fantazmın formülünde Öteki ile ilişkiniz açısından oral, anal, bakışsal ya da sessel dürtü ile ilgili bir konumunuz olabilir, bu sizi erkek ya da kadın olarak belirlemez. Belki soru-cevap sırasında a nesnesine yeniden dönebiliriz.

Gördüğünüz gibi ne kadar evirip çevirsek de fallus sözcüğünü kullanmaya devam ettiğimiz sürece ataerkil ve heteronormatif bir yere düşüveriyoruz.

O yüzden de 70’li yıllar Lacan’ı ve günümüzde birtakım psikanalistlerin referansı olan, simgeselin **gerçek**’e söz geçiremeyeceği fikri üzerinde durmak istiyorum. Oidipus, Baba-nın-adı, Fallus... bunlar cinsiyetler ve cinsel arzu konusunda içi dolu, kesin, tatmin edici birer bilgi vermiyorlar, ve öznenin bilinçdışı hareketlerini de tamamen düzenlemiyorlar. Bilhassa günümüzde konuşan varlıklar olan bizler beden bu simgesel yapıya direnen gerçeği ile ilgili birer çözüm yaratma sorumluluğu ile geleneksel toplumlardakinden daha çok yüzleşiyoruz. Lacan cinsel ilişkiye dair bir formülün yazılamayacağını söylemiştir. Bu sadece kadın ve erkek arasında değil, herhangi iki konuşan varlık arasında da nasıl haz alınır, nasıl ilişkiye girilir, bu konuda matematiksel bir bağıntı kurulamaz anlamında “Cinsel ilişki yoktur” demiştir.

“Cinsel ilişki yoktur” demek, cinsiyetli iki varlık arasında kurulabilecek simgesel herhangi bir ikiliğin aktif-pasif, efendi-köle, sıcak-soğuk... kadınlık ya da erkekliğin özü ile ilgili bir bilgi vermediği, kadınla

erkeğin arasında mantıksal bir formül, genel geçer bir ilişki kuramadığı anlamına gelmektedir. Fakat bu ifade de hiç de queer değil! Zira halen cinsiyetlerin ikiliği fikrine kapalı kalmış bir düşünce. Bana kalırsa **“cinsel ilişki yoktur”** aksiyomu sadece kadın pozisyonu ile erkek pozisyonu arasında mantıksal bir bağıntı kurulamaz demek değildir. Cinsiyetli olmak, insanı bir yalnızlığa sürükler, demektir. Bu insanların cinsel ilişkiye girmedikleri anlamına gelmez. Ne kadar denenirse denensin, aşka, arzuya, fantazmlara, evliliklere rağmen Öteki’nin Öteki’liği baki kalır, sifıra indirgenemez demektir. İnsan olmak, dil ile yoğrulmuş ve medeniyete doğmuş bir beden olmak demektir. Ve bu insanı eksikli, noksan kılar. Sezen Aksu’nun dediği gibi “geldim yarım, kaldım yarım”. Bu durum her öznenin kaderidir. Aristofan’ın mitini düşünün. İnsanın ataları dört kollu, dört bacaklı ve iki cinsel organlı yuvarlak canlılarmış. Tanrılar Olimpos’tan bakıp bu double-insanların fazla güçlü ve kibirli olduğuna kanaat getirmiş ve Zeus da birer yıldırımla her bir yuvarlağı ikiye bölmüş. Bu yuvarlaklar arasında iki dişil, iki eril, bir dişil bir eril organa sahip olanlar da varmış. Velhasıl dünyanın her bir yanına dağılan insanlar, öteki yarılarını arar olmuşlar. Tabii ki yine bir miti harfi harfine ele almayacağız, bu mit Sezen’in bir dizeyle anlattığı şeyin genişletilmiş bir metaforudur, cinsiyet ikiliğinden yola çıkar. Ama Sezen’in dizesi daha queer’dir diyebiliriz, zira cinsel organları ve cinsî konumları söz konusu etmez, sadece insan olmanın noksan olmak olduğunu söyler. Daha akıllı ve gerçekçidir de bir başka deyişle daha psikanalitiktir, zira eksik gelinir ve eksik kalınır. Cinselliğe dair bir şeyler her daim *tuhaf* ve *yamuk*’tur. Yani queer. Lacan açıkça şöyle der: doğru, eğrinin istisnai bir halidir. Eğri doğrunun gerçeğidir. Diyebiliriz ki queer, cinselliğin gerçeğidir. Ve Oidipal anlamda “doğru” olmak genel-geçer ya da psikanalizin savunduğu değil, insanlık tarihinin belli bir döneminde aldığı ve pek âlâ değişebilecek bir biçimidir.

Psikanaliz analizanların anattıklarında bunu duymak ve analizanları a-normal çözümlerinde desteklemelidir.

V. Bitirirken, **sonuç yerine**, bu yan yana koyduğumuz iki alan; queer ve psikanalizin birbirlerinden ne öğrenebileceğini düşündüğümü belirtmek isterim. Öncelikle daha önce de ifade etmeye çalıştığım bir ayrımı, psikanalizle queer'i neyin ayırdığını bir kez daha söylemek istiyorum. Psikanaliz yöntemi çok belirgin bir icraat, her ne kadar standart, yani bir vakadan diğer vakaya tekrar edilebilir olmasa da, bir kişinin gidip diğer bir kişiyle bir mahremiyet içerisinde, serbest çağrışım kuralını takip ederek konuşması demek. Oysa queer pek çok farklı şeyin adı olabilir. Örneğin bir kişi kendini queer olarak tanımlayabilir, bu halde bir cinsel yönelimin adı, veya bir cinsiyet kimliğinin adı pozisyonundadır. Bu kişinin öznesi olduğu etkinlikler eğer queer'e dair bir şeyler taşıyorsa queer olabilir, olmayabilir de. Örneğin eşcinsel bir yazarın yazdığı her şey queer edebiyattır diyemeyiz. Eğer heteronormativiteyi sorguluyor ve sarsıyorsa bir eser, bir nesne ya da bir akademik çalışma queer olabilir. Bir şiir, dilin normlarını zorluyorsa ona queer diyebiliriz belki. Bunu siyasi bir eylem olarak, ya da günlük hayatınızın bir parçası olarak sokakta yaşıyorsanız bu da queer bir edim olabilir. Örneğin, şöyle bir sahne hayal edelim, iki trans kadın, birinin nüfus cüzdanı pembe, diğerrinin mavi. Gidip evlendirme dairesinde evlenirlerse, evlilik kurumunu queerize etmiş olurlar. Bir de nesnesi açıkça queer olan çalışmalar olabilir, cinsiyet ve cinsel kimliklerle ilgili ne söylüyor diye, mesela lezbiyen aşktan bahseden bir şiiri incelerseniz yazdığınız makale queer çalışmalar kategorisine sokulabilir.

Bu kafa karıştırıcı örnekleri vermemin sebebi psikanalizle queer'i yan yana koyarak elmalar ile armutları toplamaya çalıştığımızı göstermek. Zira iki disiplinin de birer kuramsal birikimi var, hatta bunlar kendi içinde ayrımları olan, çelişkileri olan düşünce alanları (pek çok psikanaliz ekolü var mesela). Fakat bu iki disiplinden birinin ne icra ettiğinin sınırları hayli belli iken diğerinki flu. Nesnelerini kıyaslayabileceğimiz iki bilim değiller. Öyleyse birbirlerinden ne öğrenebilirler?

Bence queer, psikanaliz kuramından ve psikanalitik deneyimden sadece toplumsal veya spekülative seviyede değil, öznel seviyede de kimliklerin tutarsız, zaman içinde değişken olduğunun doğrulamasını bulabilir. Öte yandan, var gücüyle mücadele ettiği heteronormativiteyi bilinçdışı biçimde yeniden yaşattığımızı, bazen queer alanlarda bile normatif davranış biçimlerinin üretilebileceği ve bunun da öznelerin bilinçdışı hakikatinin bir ürünü olabileceğini öğrenebilir. Queer'i politik bir angajman halinde, bir ideal, bir ideoloji şeklinde yaşamak bazen bir özneyi kendi hakikati ve iç çelişkileri ile karşılaşmaktan uzaklaştırabilir. O yüzde de queer'i bir ideolojiye dönüştürmektense, her tür çelişkinin, dönüşümün, tutarsızlığın adı olarak ele almak, cinsiyetli bedenlerin dengelerinin ne kadar hassas ve istikrarsız olduğu üzerine odaklanmak queerin özüne daha yakındır diye düşünüyorum. Böylelikle eleştirel ve taze kalır. Ve bir moda dönüşmekten, ana-akım medyada tüketim toplumunun bir diğer kandırmacası olmaktan kendini koruyabilir.

Öte yandan, zaten öznelerin dilinde cinsiyetli varlığın tutarsızlıkları ve çelişkilerini duyan, duyması gereken psikanaliz de, kulağının pasını queer

söylemler ve pratikler ile silebilir. Böylece eskinin normlarını genelgeçer antropolojik gerçekler addetmeyi bırakıp başka başka yaşam ve haz biçimleri, değişik dürtü montajları, görülmemiş semptomatik yaratımlar ve yeni arzu paradoksları ile ilgilenecek biçimde etiğini geliştirebilir. Psikanaliz için queer bir etik mümkün ve gereklidir.

ÇEVİRMENLE BULUŞMA II

LACANCI PSİKANALİZ
ÇALIŞMALARI

LACANCI PSİKANALİZ & QUEER

05.01.2019

Psikanaliz heteroseksist bir disiplin mi ? Klasik psikanalizin temelini oluşturan Oidipus kompleksi, baba işlevi, fallus gibi kavramlardan günümüzde ne ölçüde vazgeçilebiliriz ? Bu sorulara öncelikle Lacan'ın öğretimi boyunca getirdiği yanıtlara bakarak, daha sonra da queer teorinin eleştirilerini göz önüne alarak yanıt vermek, Castanet'nin "Lacan'ı Anlamak" kitabının da amaçladığı üzere güncel öznenin semptomuna kulak verebilen bir psikanalizi mümkün kılmamıza katkı sağlayacak.

Mira
Psikoloji & Psikoterapi

www.lacancipsikanaliz.com